

«Els Jocs Olímpics són l'excusa per fer coses».

March ho ha fet des de sempre, inclús quan l'economia espanyola estava més aturada. I com que això ara ho fa tot-hom, potser la gent es pensa que nosaltres ens hem de moure més. Però... Es van crear companyies de pintures,

es va invertir fortament en Pryca, ara hem agafat una participació molt important de Carrefour a França. Seguim doncs el mateix ritme de sempre, ni més ni menys. Diguem que el nostre ritme supera les situacions cícliques, so-ta un criteri conservador, és clar. No ens agrada arriscar, no especulem.

—*Dies enrere van firmar vostès el consorci del Museu d'Art Contemporani. ¿Es treballa també amb l'expectativa del '92 en aquest camp?*

—Bé, és que ara a Barcelona tot es fa de cara al '92, i sembla que l'any '92 sigui una data en què tot hagi d'estar acabat, ¿no? Però, bé, el Museu crec que és una necessitat del país, inclús d'abans de la guerra, som un país amb una voluntat artística molt important, històrica, que queda aturada a partir de l'any 30. Hi ha només la voluntat personal de Picasso, Dalí, Miró i, ara, Tàpies. Però la ciutat encara no ha creat el museu adequat. El que passa és que els Jocs Olímpics són l'excusa que s'ha aprofitat per a fer coses, i han contribuït segurament a fer que el senyor Pujol i el senyor Maragall s'asseguessin en aquesta taula... Sense els Jocs, segurament, potser hauríem d'haver esperat encara cinc anys més. □

LA FUNDACIÓ MARCH, PILAR BÀSIC DE LA CULTURA MALLORQUINA

Poder econòmic i mecenatge cultural

A la mort de Joan March, aquest deixà un patrimoni enorme. Els fills continuen ara gestionant-ne l'herència, amb una aportació fonamental a la cultura mallorquina: La Biblioteca-Fundació March.

Miquel Payeras

El 9 de març de 1962 moria en un hospital de Madrid el financer Joan March i Ordines, la figura del qual era —i és— de les més controvertides d'aquest segle. Una de les primeres fortunes del món (la tercera segons l'historiador Arthur Dixon), amb una trajectòria que l'ha convertit en un mite. La bèstia negra de molts i també el benefactor de molts d'altres deixava d'existir després de 81 anys de vida. La persona s'havia convertit en objecte d'interès popular, bé com a exponent del *self-made man* mallorquí que havia aconseguit fer una de les més grans fortunes partint de res, o bé com a exemple de com amassar grans bene-

ficis a través del contraban i d'altres activitat il·legals. Però, sigui com sigui, el cert és que encara avui, almenys a Mallorca, si es parla d'*En Verga*, que amb aquest mal nom se'l coneixia popularment («tens més doblers que En Verga») és una frase popular mallorquina prou explícita hi haurà opinions diverses però ningú desconeixerà qui va ser Don Joan March. A la seva mort deixà Don Joan un patrimoni enorme i dos fills: Joan i Bartomeu, que seguien gestionant l'herència.

Al llarg dels anys, Joan March —*En Verga*— anà adquirint gran quantitat de propietats arreu de Mallorca, la majoria a vora de la mar per així, segons alguns, facilitar-se les activitats de contraban. Avui la família ostenta la propietat de gran part de les finques que

no s'han parcel·lat. És difícil esbrinar quines són exactament, però com les més importants d'entre elles cal citar terrenys d'extensió variable als municipis de Manacor, Pollença, Escorca, etc.

A Palma les propietats de la família March més conegudes són l'edifici que alberga un casal de pensionistes, al centre de Ciutat, el palau residència de part de la família a vora de la Plaça de Santa Eulàlia i, finalment, les dues edificacions que podrien ser considerades com el símbol de la família March, l'immoble enorme, blanc, de construcció recent que és la seu de la Banca March i el Palau March, a la zona més noble de Palma, pràcticament paret a paret amb el Parlament Balear, l'antic palau dels reis de Mallorca —L'Almudaina— i també de la Catedral. Aquest és el palau que alberga la seu de la Fundació Bartomeu March Servera, un dels dos fills del mític Joan March Ordines.

La biblioteca i la fundació Bartomeu March

La creació de la Fundació March està íntimament relacionada amb la biblioteca creada per Bartomeu March l'any 1969. Efectivament, aquest any, Bartomeu encarrega a Llorenç Pérez la direcció —que encara ostenta actualment de forma àmpliament reconeguda pels investigadors que la freqüenten— d'una biblioteca que durà el seu nom i que tindrà com a objectiu fonamental «acollir a les nostres estanteries tots els llibres escrits per autors de Balears, totes les obres que tractin de Balears (siguin els seus autors naturals o no de les Balears) i, també, les obres impreses a Balears.

La biblioteca parteix inicialment d'una quantitat de volums pròxima als 30.000 exemplars, fruit de la donació per part de Bartomeu March de la biblioteca que havia comprat al bibliòfil mallorquí Pere Sampol i Ripoll i la del català Lluís Plandiura. Un any després d'ésser encarregat de la direcció i posada en marxa, el doctor Llorenç Pérez tingué la satisfacció, compartida, és clar, amb el propietari i amb tota la ciutat de Palma, d'obrir la biblioteca al públic. Quasi vint anys després, la biblioteca March és avui un centre d'investigació i consulta força important per a la cultura balear, comptant amb vora 100.000 volums.

Un fet que proporcionà una empenya molt important per a la biblioteca fou la donació que se'n fa a la tot just creada Fundació Bartomeu March l'any 1977, ja que d'aquesta manera ha

estat possible que moltes fonts que no s'haurien pogut aconseguir, ara és factible adquirir-les simplement per donacions que es fan a la fundació; donacions que no són sols de Mallorca. És el cas de la biblioteca Medinaceli, que si bé es troba a Madrid, una part d'ella ha vingut a Palma. La fundació no té com a fi únic el desenvolupament de la biblioteca, però el fet cert és que sí que és el més important.

En una de les sales de la planta baixa, petita però molt acollidora, s'hi exposa una vegada a l'any, per Nadal, una de les col·leccions probablement més valuoses i apreciades de la fundació. És el betlem napolità. Un conjunt

de 2.000 peces de betlem monumental construït durant l'època de màxim esplendor del Regne de Nàpols, el segle XVIII. És tanta la importància d'aquest conjunt que per entendre-la basta dir que només se'n construïren 7 jocs, que amb el pas del temps quedaren reduïts a 3; un es troba a Nova York, un altre a Roma i un tercer a Palma, a la Fundació Bartomeu March.

Malgrat que Llorenç Pérez, modestament, diu que «anem fent, a poc a poc, el que podem», la veritat és que avui la Biblioteca-Fundació Bartomeu March és un pilar bàsic per a la cultura mallorquina. □

que el seu nét, Carles March, en va agafar les regnes. Mallorca, per als March, havia esdevingut la terra de repòs i invertien, predominantment, en terres de conreu. L'únic vincle que ha unit els March a Mallorca al llarg d'un grapat de dècades ha estat el camp.

Ara, en canvi, la cosa és diferent. El grup March torna a mirar Mallorca amb interès i, bé que d'una manera prou discreta, el pes de la seva influència es deixa notar tant a la vida política com en la comercial d'aquesta terra. De fet, el renaixement del *verguisme* constitueix una temptació massa forta perquè algun il·luminat no hagi pensat en la possibilitat de posar-lo dempeus. Afortunadament no ha estat així. I m'après a dir-ho perquè la influència que pot exercir un grup totpoderós com és el March —cas que realment vulgui exercir-la, cosa que ignor— té

ELS DESCENDENTS D'EN VERGA TORNEN ALS ORÍGENS

La petjada dels March a Mallorca

Després d'haver abandonat Mallorca, perquè es va quedar petita, els fills i nets de Joan March i Ordinas, el fundador de l'imperi, tornen als orígens, i inverteixen a l'illa.

Llorenç Capellà

Mai no sabran si Joan March i Ordinas odiava o estimava Mallorca. Possiblement estimava Mallorca i odiava els mallorquins. Els illencs són poc propensos a deixar Mallorca i quan ho fan, travessen la mar, caminen amb un ull mirant cap a baix per tal de no ensopegar, i mantenen l'altre fix a la llunyania, girat cap allà on besllumen que s'ha de retallar el perfil de la seva terra. March, en aquest cas, no era una excepció. Però, d'altra banda, no cal dir que els inicis novel·lescs de la seva carrera com a financer no foren un camí de roses. I a March —el March triümfant dels anys 40 els recorda els seus enemics— l'ofenia amb la mateixa intensitat que menyspreava el respecte adulator dels seus primers col·laboradors. S'allunyà d'ací, a més, per altres factors ben reals com són el fet que l'expansió incessant de les empreses que dirigia i el volum dels seus negocis requerien la seva presència a capitals d'un pes financer més sòlid que el que li oferia una terra decimonònica que, ni tan sols —tota vegada que s'havia instaurat la dictadura— li servia de trampolí per a les seves ambicions polítiques. Mallorca servia per morir i un mausoleu, al cementeri de

Palau de la Fundació March a Mallorca.

Palma, acull les seves despulles des de l'any 62.

Per aquell temps —l'any 62— March no parava esment a Mallorca. Es deixava caure, de tant en tant, pel seu palau situat al carrer del Conquistador i concedia audiència als vells amics de l'illa. March tenia, a Mallorca, la banca que porta el seu nom i una enorme influència que rarament emprava, estesa per tota la xarxa social. March, ho repetesc, contemplava aquesta terra amb una certa indiferència, i tal volta per això no va saber veure que el turisme en canviaria la faç social i econòmica en un batre d'ulls. Si el control de l'expansió turística hagués estat en mans del grup March, tal volta s'hauria evitat la balearització.

Però, en tot cas, no és hora de jugar a les endevinalles. Joan March, el grup March, vol enfortir les seves posicions empresarials i no va adoptar una decidida postura d'expansió fins

al seu abast tot un seguit de possibilitats subtils i igualment convincents, abans de recórrer al *punch* electoral que no defugia el seu fundador. El mateix Carles March —ben a diferència dels Albertos o de Mario Conde— refusa els protagonismes personals, tot mostrant-se un bon coneixedor de la idiosincràsia mallorquina. Tant de bo, no cal ni dir-ho, pregonàs als quatre vents el seu poder, i així podríem saber, amb un bon colp d'ull, quina és la seva presència real a Mallorca. Però, tal com porten els comptes, és força difícil descobrir per on es mouen els fils de les seves influències, i sobretot, la importància de cadascuna.

L'ombra de March sobre Mallorca, no té els entorns definits i és difícil saber-ne gruixa i amplària. En canvi, allò que es pot afirmar sense embuts és que els March serven la voluntat de retornar a la terra dels seus orígens, tal volta, a la recerca del temps perdut. □